

Dimensions of Native America: The Contact Zone, red. Jehanne Teilhet-Fisk, Robin Franklin Nigh, Museum of Fine Arts, Florida State University, Appleton Museum of Art, Florida Tallahassee 1988, ss. 144, 137 ryc. czarnobiałych.

Omawiana praca jest katalogiem wystawy czasowej. Artykuły poprzedzone są opisem 155 przedmiotów reprezentujących kulturę materialną i duchową tubylczych plemion indiańskich Ameryki Północnej, głównie z ostatnich trzech wieków. Z map wynika, że wystawa obejmuje wyroby Indian żyjących obecnie na terenie Stanów Zjednoczonych. Najwięcej zabytków pochodzi z Florydy i ze wschodniego wybrzeża oraz od plemion, które później emigrowały na Zachód. Sporą część zabytków uzyskano w trakcie najnowszych badań etnograficznych, gdy zaczęto troskliwie gromadzić informacje o ginącej kulturze indiańskiej.

W artykule wprowadzającym redaktor Jehanne Teilhet-Fisk omawia badania etnograficzne ostatniego dziesięciolecia, w których starano się poznać mentalność tubylców oraz kolekcjonować ich wyroby. Zaobserwowano oczywiście zacieranie się granic pomiędzy rodzimą twórczością artystyczną a wpływami kultury amerykańskiej. Wyrażna odrębność kulturowa zaznaczała się przede wszystkim w ceramice i zwykłym garncarstwie, których tradycja sięga okresu sprzed podboju europejskiego w XVI w. Z plemion Hopi pochodzą postacie ludzkie wykonane z drewna, gliny, zdobione piórami i oznaczające tubylców w dawnych strojach (Noah Young). Diane Grass omawia dawne techniki plemion Seminole i Hopi, zaliczając do nich plecionkarstwo z traw, trzciny bagiennej i juki oraz wyrób koszyków.

Dalsze artykuły ukazują twórczość różnych plemion, przeważnie pochodzących z południowych stanów Ameryki. Granice pomiędzy rodzimą twórczością a wytworami miejskimi są tu po części zatarte. Do twórczości rodzimej można zaliczyć jeszcze figurki z glinki przedstawiające totemy plemienne i postacie czarowników, pochodzące z ubiegłego stulecia. Natomiast wyobrażenia fragmentów miasta Florydy na rysunkach tubylców z XX w. trudno uznać za całkowicie rodzimą twórczość. To samo można powiedzieć o wyrobach jubilerskich. Także motywy jeleni i innej zwierzyny w malarstwie sztalugowym manifestują wpływy oficjalnego malarstwa. Bardziej złożona jest ocena trzech typów włókienniczej twórczości: na krośnie pionowym, zszywania z latek (patchwork) czy wreszcie najsłynniejszego – kobierstwa i tkactwa wzorzystego Indian Navajo. Pierwszy przykład to tkactwo

wzorzyste i pikowane barwnymi niciami plemienia Hopi w Arizonie w XX w. Wyroby włókiennicze służyły tubylcom nie tylko jako odzież codzienna, lecz także w ceremoniach plemiennych. Większość ornamentów miała charakter rodzimy. Natomiast wyroby z łątek plemienia Seminole z Florydy wyróżniają się niezwykłą barwnością i przekazują informacje o ich właścicielach, lecz przy zastosowaniu techniki popularnej w Ameryce. Także różnorodna produkcja Indian Navajo trafia już w ostatnim okresie przede wszystkim do turystów.

Pozostałe artykuły omawiają najnowszą twórczość malarską tubylców, liczne fotografie ukazujące ich życie, poezję i najnowsze wyroby artystyczne pokazane na wystawie. Naukowe opracowanie ekspozycji ukazuje spóźnione zainteresowanie pozostałościami rodzimych kultur Indian. Najbardziej interesujące są zabytki różnych plemion z okresu co najmniej od XVI w.

I. Turnau